

# نقش رسانه‌ها در تصفیه آب و فاضلاب؛ آیا رسانه این راه را هموار می‌کند؟

با این وجود، پروژه‌های تصفیه فاضلاب‌ها در بسیاری از کشورها و از جمله حتی کشورهای توسعه‌یافته با مقاومت و عدم اقبال عمومی مواجه شده است. در نتیجه، این موضوع تبدیل به یکی از موضوعات مهم در پژوهش‌های مشترک بین مهندسان و محققان و روانشناسان شده است.

پژوهشگران این چالش‌ها را در قالب الگوهای ادراکی و سوگیری‌های ذهنی تعریف کرده‌اند. تحقیقات نشان می‌دهد در نگاه عموم افراد، آبی شفاف و زلال که سرشار از سموم و آلودگی‌های مضر میکروبی می‌باشد پذیرفتنی‌تر و مقبول‌تر از آبی است که رنگی مایل به قهوه‌ای دارد، با وجود اینکه کاملاً پاک و بدون ضرر است.

در پی سرعت گرفتن حرکت کشورها به سوی توسعه، گسترش روزافزون شهرنشینی و صنعتی‌سازی سبب افزایش میزان آلاینده‌ها در منابع آبی شد. افزایش مصرف آب در صنعت حجم عظیمی از پساب‌های صنعتی را وارد سامانه (سیستم)‌های فاضلابی کرد. با پیشرفت فناوری و در نتیجه موارد ذکرشده، بازیافت و بازچرخانی آب و تصفیه فاضلاب‌ها به مفهومی مهم در مدیریت منابع آبی تبدیل شد. امروزه تصفیه فاضلاب‌ها با روش‌هایی همچون «اکسیداسیون»، «جذب»، «غشا» و روش‌های «زیستی (بیولوژی)» تبدیل به یکی از مهم‌ترین منابع جایگزین آبی و راه حلی مناسب جهت مقابله با بحران آب شده است. این راه‌حل نوین، همچنین دسترسی همگانی به آب و مدیریت پایدار منابع آبی و تاسیسات بهداشتی که از آرمان‌های توسعه پایدار سازمان «ملل متحد» می‌باشد را نیز تضمین می‌کند.



یکی از راه‌های مهم برای مقابله با چالش‌های مذکور، بهره‌گیری از ابزار رسانه می‌باشد.

### آگاهی بخشی به جامعه درباره ابعاد مسئله و راه حل‌ها

رسانه‌ها نقش برجسته‌ای در آگاهی بخشی به جامعه دارا هستند و امروزه با گسترش دامنه رسانه‌های اجتماعی این موضوع از اهمیت بیشتری نیز برخوردار گشته است. از آنجا که بحران آب در ایران تبدیل به موضوعی ملموس در نگاه جامعه گشته است رسانه می‌تواند علاوه بر روشن‌سازی ابعاد مختلف این بحران از جمله ارتباط تنگاتنگ آن با مسائلی از قبیل انرژی، امنیت غذایی و تغییرات اقلیمی، به بررسی و واکاوی راه‌حل‌های مختلف نیز بپردازد.

### تغییر باورها و رفتار عمومی

با افزایش آگاهی، رسانه می‌تواند زمینه‌ساز تغییر باورهای اشتباه و اصلاح رفتار عمومی شود. به عنوان مثال انعکاس فعالیت‌های در زمینه تصفیه فاضلاب‌ها و پساب‌ها، مصاحبه با افراد فعال در این حوزه و پرداختن به پیشرفت‌های مهم فناوری‌های تصفیه فاضلاب در مدیریت منابع آبی از مواردی است که می‌تواند منجر به تغییر دیدگاه منفی افکار عمومی نسبت به تصفیه فاضلاب و بازچرخانی آب گردد.

### تبدیل مسائل به موضوعاتی قابل ملاحظه و محوری در مباحثات

مسئله آب با توجه به اهمیت راهبردی (استراتژیک) آن با وجود آنکه زنگ خطرهایش به صدا درآمده، همچنان به محوری اصلی در مباحثات امروزه کشور تبدیل نشده است.

این مثال نمونه‌ای از مواردی است که الگوهای ادراکی و سوگیری‌های ذهنی انسان در تشخیص، دچار خطا می‌شوند. انسان‌ها ترجیح می‌دهند که امور را در دسته‌بندی‌های ساده‌ای مثل خوب در برابر بد یا سالم در برابر ناسالم قرار دهند. ذهن انسان همچنین در مواردی قادر به تشخیص میزان بسیار کوچک یا احتمالات به شدت پایین نیست و ممکن است آن‌ها را بسیار کوچک‌تر یا بزرگ‌تر از حد واقعی‌شان تصور و ارزیابی کند. همچنین در مواردی احساساتی از قبیل انزجار یا ترس بر سایر ادراکات ذهنی غلبه می‌یابند. اخلاقیات و ارزش‌های خاص نیز در مواردی سبب مقاومت انسان در برابر پیشرفت‌های علمی می‌گردد که از جمله آن‌ها را می‌توان در ترجیح محصولات گیاهی «ارگانیک» به محصولات «اصلاح‌شده» یا ترجیح آب «چشمه‌های طبیعی» به آب «بازچرخانی» شده صرف نظر از میزان سالم بودن آن‌ها ملاحظه کرد. مجموع این عوامل سبب می‌گردد که افکار عمومی نسبت به استفاده آبی که پیش‌تر به شکل فاضلاب و پساب بوده است، صرف نظر از اینکه تمامی استانداردهای بهداشتی نیز در تصفیه آن رعایت شده است، به مقاومت بپردازد.







با آگاهی مردم و همچنین آگاهی مسئولین نسبت به ابعاد بحران آب و ضرورت پیگیری راهکارها و راه‌حل‌های کم‌هزینه و سبز، می‌توان امید داشت که رسانه به عنوان عاملی جهت اتفاق مردم و تصمیم‌گیران در رفع مشکل عمل کند. مدیریت پایدار منابع آبی مسئله‌ای سیاسی-اجتماعی است و لازمه رسیدن به راه‌حل مناسبی برای آن، ایجاد اتفاق میان عموم جامعه و تصمیم‌گیران و سیاست‌گذاران است. از همین رو با توجه به کارکردهای رسانه پیشنهاد می‌گردد فعالین حوزه تصفیه آب از جمله اشخاص، شرکت‌ها و سازمان‌های فعال به تعیین و ارتقای راهبر (استراتژی)‌های مناسب رسانه‌ای خود بپردازند.

از همین رو افراد یا شرکت‌ها و سازمان‌های فعال در حوزه آب می‌توانند با بهره‌گیری از رسانه و تعیین خط مشی‌های رسانه‌ای به برجسته کردن مسئله بحران آب و تبدیل آن به محوری اساسی در مباحثات بپردازند.

### اثرگذاری بر سیاست‌مداران و ایجاد اتفاق میان جامعه و تصمیم‌گیران

سال‌هاست که مسئله آب یکی از حلقه‌های گم‌شده در برنامه‌ها و اولویت‌های سیاست‌مداران بوده است. همین موضوع منجر به اتخاذ سیاست‌هایی اشتباه و کوتاه‌مدت درباره مسئله آب گشته است. رسانه، از جمله رسانه ملی که مورد توجه سیاست‌مداران و تصمیم‌گیران اصلی کشور می‌باشد، می‌تواند به عنوان بستر مناسبی برای کمپین‌های فعال در حوزه آب عمل کند و بدین طریق بر سیاست‌مداران تاثیر بگذارد.

با حضور افراد متخصص در این زمینه در برنامه‌هایی که مورد توجه سیاست‌مداران است، از جمله بخش‌های خبری، مسئله آب می‌تواند به عنوان یکی از مسائل کلیدی و راهبردی (استراتژیک) کشور، در نگاه سیاست‌مداران جلب توجه کند.



نشریه‌ای آفریقایی تخصصی فعال در زمینه آب

## استراتژی‌های رسانه برای فعالان حوزه تصفیه و بازچرخانی آب

از جمله این استراتژی‌ها می‌توان به این موارد اشاره کرد

۱. شناسایی خبرنگارهای فعال در حوزه آب و تبدیل شدن به منبع موثق اطلاعاتی برای آنان
۲. ارتقای همکاری گسترده با رسانه‌های گوناگون برای اثرگذاری بر طیف وسیعی از مخاطبان
۳. انعکاس درک صحیح از ارزش‌ها، نیازها و نگرانی‌های جامعه درباره کمبود آب و استفاده از تصفیه فاضلاب‌ها به عنوان منبعی جایگزین در رسانه‌ها
۴. نامانام‌سازی (برندینگ) و حضور فعال در شبکه‌های اجتماعی و سایر منابع رسانه‌ای در دسترس و قابل اطمینان
۵. تهیه پیشاپیش شرح تعاریف و مفاهیم، آمار و ارقام پروژه‌ها و نمونه‌های انجام شده برای ارائه دادن به رسانه‌ها

بحران کمبود آب روزبه‌روز شدیدتر می‌شود و فناوری «تصفیه فاضلاب‌ها» و «بازچرخانی» آب راه‌حلی پایدار جهت مقابله با آن است.

از این رو رسانه می‌تواند بستری برای فعالان حوزه آب جهت مقابله با چالش‌های بر سر راه تصفیه فاضلاب از جمله عدم اقبال عمومی و عدم توجه مسئولین باشد. با راهبرد (استراتژی)‌های نظام‌مند و برقراری ارتباط و همبستگی اجتماعی، آگاه‌سازی جامعه نسبت به ضرورت توسعه سامانه (سیستم)‌های پایدار تامین آب و حضور تاثیرگذار و بلندمدت در رسانه‌ها می‌توان امید داشت که رسانه با غلبه بر چالش‌های روانشناختی، راه مدیریت پایدار منابع آبی و تضمین دسترسی همگانی به آب پاک را هموار کند. [۲]

نوشته: امیرحسین ماجدی  
برای دسترسی به منابع، QR کد را اسکن یا به قسمت منابع مراجعه کنید:

